

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm VIII. Si verò.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

& ipse postea mutuum dare cogatur, usura comittitur, ut dixi *l. 3. tr. 4. c. 16. n. 3.* Hic autem onus, seu grauamen pretio æstimabile imponitur mutuuario, quãdo jam ipso iure liberatus à solutione, soluere cogitur, & postea expectare, donec sibi pro fructibus perceptis satisfaciatur.

Ad alterum *12.* Licet vera sit doctrina, & à plerisque recepta, cum, qui iurauit se debitum soluturum satisfaciatur, si compensatione legibus concessã utatur, eò quòd iuramentum circa materiam juris interpretandum sit iuxta limites Iuris, uti docui *cis. tr. 3. c. 9. n. 2. & 6.* tamen in casu huius Capituli renuntiavit huic suæ compensandi facultati, ut supra dixi, & *cit. n. 6. §. Neg. his obstat:*

4. Not. IV. Si creditor ex fructibus aliquid ultra sortem perecipiat, id ipsum restituere debet *l. 1. C. De pignoratitia actione.* Si verò superent debitum, ipsi fructus percepti reddantur, qui supersunt mota pignoratitia actione.

CAPITVLVM VIII.

Si verò.

PARAPHRASIS.

Titius Caium graui incusso metu compulsus ad renuntiandum sibi beneficium cum iuramento. Dubitatum postea fuit, uter eorum beneficium habere debeat. Respondit Alexander III. non esse tutum, ut aliquis agat contra iuramentum suum, nisi tale sit, quod vergat in salutis dispendium, id est, sine peccato seruari non possit, sed & Pontificem vereri aliquid agere, quo occasione præbeat iuramentum violandi, ne periurij auctor ipse videatur. Nihilominus ab Antecessoribus suis frequenter Clericis datam esse absolutionem, si per grauem metum beneficii renuntiarent, & concessum ipsis, ut in resignatis beneficiis deinceps ministrarent, ut hac ratione iniquitas eorum coëscatur, qui viros Ecclesiasticos ad renuntiandum compellere audent &c.

SUMMARIUM.

1. Clericus resignans alteri beneficium cum iuramento, quòd nolit illud repetere, seruare illud debet; eius tamen relaxationem petere potest.
2. Iuramentum possessorium, quòd ex parte recipientis nullam habet turpitudinem, à solo Papa relaxari potest.
3. Si verò continet turpitudinem ex parte recipientis, relaxari illud potest ab Episcopo, vel quasi Episcopalem jurisdictionem habente.
4. In dubio presumptio est pro iuramenti valore, manetque jus eius, cui iuratum est, exinde fundatum, donec de eo dolus aut vis iniusta probetur.
5. In dubio juris vel facti (modò absit præiudicium tertij) Episcopus declarare vel relaxare tale iuramentum potest.
6. Resoluitur questio, quisnam Episcopus iuramentum relaxare debeat, iurantis, an eius cui iuratur.
7. Discrimen inter promissionem iuratum versuratum, & factam v. g. latroni ob metum iniustum.

NOT. vnicum. Si Clericus graui & iniusto metu adactus beneficium suum alteri resignet cum iuramento, quòd repetere illud nolit (sicuti glossa hic explicat, *vel de iuramenti.*) Seruare illud debet, nihilominus petere potest, ut à iuramento Ecclesiastica potestate absolatur. Prior pars probatur ex Reg. Can. *omne promissorium iuramentum seruari debet, si possit absque peccato, & dixi de hoc in cap. 2. De iis, quæ vi &c.*

Altera pars probatur; cum æquum non sit, ut aliquis ex iniquitate sua commodum ferat, id eò in odium incutientis metum iniustum, absolendus est à iuramento, qui vim passus est, & postea per actionem, quòd metus causa, aut ex Iudicis officio in integrum restituendus, perinde, ac si resignatio nulla antecessisset, ut hic apparet, & *in c. Ad audientiam. 4. de iis, quæ vi, metus &c.*

Hoc loco quaeritur, quis possit absolueret à iuramento, seu relaxare iuramentum promissorium homini præstitum?

Respon-

- 2 Respond. & Dico I. si ex parte recipientis iuramentum promissorium non sit turpitudine, videlicet dolus, læsio enormis, aut vis iniusta, tunc nemo illud relaxare potest, præter Papam, eò, quòd solius sit supremi principis, jus efficaciter alicui acquisitum auferre, sed nec ipse Princeps videlicet Pontifex id potest, aut solet nisi ex grauissima causa. *Sorus. lib. 4. de just. q. 1. a. 9.*
- 3 Dico 2. Si constet turpitudinem versari ex parte recipientis, quia per dolum, læsionem valde enormem, aut vim iniustam inpetrauit promissionem, renuntiationem, aut contractum ab altero juratum, adeò vt quod ita promissum est, recipere non possit, & datum restituere cogatur, tunc iuramentum ordinarià Episcopi aut Jurisdictionem Episcopalem habentis auctoritate relaxari potest; Est communis doctrina apud *Sancti. l. 3. Mor. c. 2. & sumitur ex c. 2. de pastis. n. 6.* vbi docetur tale iuramentum non esse omninò, seu inuiolabiliter seruandum, quia videlicet ordinaria potestate Prælati relaxari debet.
- 4 Dixi autem si constet, at verò in dubio præsumptio est pro valore iuramenti, atque jus eius, cu iuratum est, exinde fundatum manet, donec de eo dolus, aut vis iniusta demonstratur. Sin autem sit dubium juris, seu diversitas inter doctores, num Episcopus absolueret possit. Item in dubio facti, num iuramentum obliget tamen sine præiudicio tertii, tunc dicendum, quòd Episcopus declarare, vel relaxare possit, teste *Felino. hic. n. 18. Sa. verb. iuramentum. n. 28.*
- 5 Alia quæstio. Quisnam Episcopus iuramentum relaxare debeat, jurantisne, an eius cui iuratur. Pro solutione aduertendum ex *Abbate in c. 1. n. 7. Alexand. de Nemo. n. 28. hoc. tit.* quòd ad iurandum iniuste adactus, duo remedia habet liberandi se à promissione.
- 6 Primum, vt ab Episcopo suo absolutionem seu relaxationem iuramenti impetret. Secundum, vt cogat eum cui iuratum est, ad remittendam obligationem iuramenti, &

cùm hæc duo remedia separatim & independenter concessa sint, in optione jurantis est, vtro eorum vti malit, l. *Quoties. 40. ff. de actionibus.*

Respondeo & Dico I. Si relaxatio iuramenti tantum fiat secundum forum conscientie, vel extra iudicium. v. g. si Episcopus relaxet tibi iuramentum, quod latroni fecisti de soluenda pecunia; item si iuramentum relaxetur in ordine ad effectum agendi duntaxat, seu petendi, vt contractus per dolum, aut metum iniustum factus rescindatur, tunc Episcopus jurantis relaxare debet. ita *Felin. hic. n. 24. & 31. Sancti. n. 35.* Agitur enim hic de vinculo quo secundum conscientiam jurans impeditur, quod ex iusta causa dissoluere pertinet ad proprium Ordinarium, sicuti & in votis. Neque opus est hoc casu, vt pars altera citetur & audiatur: cum non agatur de præiudicio eius æstimabili, quia jus ipsi suum si quod habeat integrum manet, vt iudicio experiri possit.

Dico 2. Si relaxatio iuramenti fiat in ordine ad liberandum jurantem ab obligatione dandi aut soluendi, quod promissit, vel ad rescissionem contractus per dolum, læsionemue valde enormem, vel metum iniustum celebrati, tum ordinariè fieri debet ab Episcopo eius, cui iuratum est, ita *Felin. & Sancti. ll. cc.* Ratio est partim quia plerumque relaxatio iuramenti fieri solet à Iudice tam Ecclesiastico, quam seculari supplendo factum partis, si videlicet ipsa pars, cui ita iuratum est, remittere iuramentum debeat & non remittat, tunc Iudex seu Magistratus loco ipsius remittit: Ad id verò Jurisdictio requiritur erga partem, vti notauit *Molin. s. 1. tr. 2. d. 149. n. 12.* Partim quia plerumque is, cui iuratum est, partes Rei in iudicio agit, si videlicet coram iudice peccatur, vt contractus, aut renuntiatio promissa iuramenti relaxatione rescindatur, quamobrem is, cui iuratum est citari debet, quòd ad iudicem eius ordinarium proprie pertinet.

Dixi autem in assertione Ordinariè. Excipiendum enim est primò, si contractus in aliena diocesi cum iuramento iniuste extorto

initus sit, tunc Judex seu Episcopus loci, qui de contractu cognoscit, *c. ult. de foro competente*. consequenter etiam juramentum relaxare potest: nam cui conceditur finis, etiam ea conceduntur, quæ sunt ordinata & necessaria ad finem. *c. Præterea. 5. de officio delegati*.

2. Si is, cui juratum est, ipsemet agat ad impletionem pacti jurati, ideòque spontè se subiiciat Episcopo jurantis, tunc idem Episcopus cognitâ causa, videlicet interuenientis doli, aut metûs iniusti, absolueret potest subditum suum, idque sentiunt *Felin. & Sanch. ll. cc.* quando generatim dicunt, quòd Episcopus jurantis relaxare possit juramentum eius, quotiescunque citatio partis aduersa non requiritur.

3. Si causa relaxandi, videlicet dolus, aut vis iniusta notoria sit, tunc relaxatio juramenti sine citatione partis facta proderit juranti, vt si in externo judiciali foro postea conueniatur, per exceptionem doli, aut metûs se defendere possit. Sicuti notauit *Alexander. inc. Debitores. n. 25. hoc. tit.* qui egregiè etiam aduertit *n. 14.* discrimen esse inter promissionem juratam vsurarum, & promissionem factam. v. g. Latroni obmetum iniustum, quòd ex illa omnino nulla actio, aut obligatio oriatur, ex hac verò oriatur mero jure, quamuis infirma & inefficax, quia per oppositam exceptionem elidi potest, vel per restitutionem in integrum rescindi, juxta ea, quæ docui in *c. 2. de iis, quæ vi.*

CAPITVLVM IX.

Ex rescripto.

PARAPHRASIS.

Petrus Abbati Tremensi 8000. solidis mutuo datis conuenit, vt solutio. v. g. certo tempore ac loco fieret, atque in securitatem eius Abbas Monachos dedit obsides, qui de obseruanda conuentione etiam jurârunt, ita quidem, vt si ipsi deficerent, alii Monachi obsides substituerentur; quòd si & hi fidem frangerent, in defectum eorum, Abbas fideiussores de-

dit V. & uxorem eius, qui similiter de fide seruanda jurârunt. Quibus intellectis mandat *Alexâder. III.* quibusdam Episcopis, vt Abbatem, Monachos & coniuges illos moneri curent, quòd sicuti jurârunt, ita conuentionem implere teneantur. Alioquin Abbati & Monachis ingressum Ecclesiæ interdicant; at verò in coniugum illorum terra, diuina officia vsque ad dignam satisfactionem celebrari inhi-beant.

S V M M A R I V M.

1. Homo liber pro debito civili, imò etiam Religiosus pro debito Monasterii obses dari potest.
2. Quid juris circa obsides, tam qui publicâ autoritate, quam qui à priuato pro civili debito dantur, & qui dari possint.
3. Debitor obligare se potest, vti si in morâ solutionis fuerit, in carcere publico vsque ad solutionem factam detineatur, vel in arrestum ponatur.
4. Non tamen potest se obligare ad verbera, torturam, mortis penam.
5. Obses pro civili debito datus non tenetur eo loco permanere, in quo sistitur.
6. Limitatur.
7. Mulier si jurato fide iussit, obligatur, non obstante Senatus Consulto Velleiano.
8. Ob pecuniarium debitum potest Papa terram debitoris interdicto subijcere.

NOtandum I. Homo liber pro debito civili, imò etiam Religiosus pro debito Monasterii obses dari potest, ita *gloss. hic. verb. Monachos. gloss. in c. Exposita. 11. verb. obsidum, de arbitris.*

Pro maiori intellectu, Aduerte: Obsides quandoque dari publicâ autoritate, vt fœdera inter eos, qui belli gerendi jus habent, obseruentur, obsides isti velut seruituti subiecti videntur, adeò vt testamentum sine Principis licentia permissum eis non sit. *l. Obsides. 11. ff. de testament.* Quòd si pacta seu fœdera non seruet pars ea, quæ obsides dedit, ij bonis spoliari, sed non interfici possunt, si innocentes sint, aut talem penam non